

J. KRATOCHVIL

KOMPOZICIJA

fetiša u neprekidnim i najrazličitijim emanacijama i uzrastima. Tako i odmori ne egzistiraju. Lanac otvorenosti je, dakle, ponovo jedan zbir.

Ono što je Ljubiša Jocić dugo godina umivao u nestalom, dugo godina i do stavljao samosvojnom, neafektiranim bezbrinjenošću u ovaj knjizi bratimlo se sa jednostavnim. Rafinirano jednostavnim. U svakom slučaju on je i na taj način uspeo da označi visinsko u ovom izgradnji koja je i njegov najpouzdaniji doprinos literaturi do danas. I još. Na koktoovskim putevima ovog stvaraoca, od „Sna ili boljke“ do „Krilatog korenja“, od filmskih kadrova kojima je lirsко umelo da traje do drame „Na rubu noći“ koja je za mene još uvek zamisao što očekuje dužu Jocićevu pažnju, od tempera kapriciozno stilizovanih, a pokatkad i istinitih do kostiju, pa sve do spontane i prebrže postavke romana „I s tobom sama“, zastajanje u zemlji Astraata ostaje. Po jednom izvodjenom uzlasku zaokupljenosti pre svega. Ono je, po izvesnom određenju, i svetlost, i pokušaj sveobuhvatnog, i dodir svih njegovih dosadašnjih obeležavanja.

Draško REDJEP

ALEKSANDAR TIŠMA:

NASELJENI SVET

(MATICA SRPSKA, NOVI SAD, 1956)

Omedjena jaucima praznosti, a nenametljiva, ova zbirka stihova ne opovrgava buntom svakodnevne pogrebe u kojima „pepeljasto uzmice sadašnjost“. Ona nije u mogućnosti da ih zaboravi, ali su baš ta uzastopna vidjenja pomogla da se bez jednog plakata ostvari zahtev za predanim neoklevanjem i punim predavanjem životu.

Naime, eho klimatskih pustotih grada i priznanje da „više neće biti novih raka“ nisu općinili autora, nisu ga obezoružali. Huma-

jednom blizu smrti koja je „još gusto život“ više su grč da se integralno govoriti svoj sopstveni kazneni prostor nego beleške o zlovoljiju putovanja u „neznalačku čutljivu koru“.

Od dečaštva, prve neispunjene čaše vina i sivljenja „poudaravanih devojaka“ do većih mreža prisnosti i pokušaja da se rat zaboravi. Tišma nije napuštao stilizovan i namerno oskudan način kazivanja. Nota razgovora i neposrednosti dolazi odmah potom. Bliskost, uzajamna bliskost ovih tridesetak pesama inače je potpomognuta i njihovim radnjem u vremenjskom rasponu koji nije dopuštao evoluciju, a nije ni mogao da obeća raznolikost protheva. Tek „Naseljeni svet“ je srećno umakao oprostivim grehovima početništva i poseduje nekoliko uspelo svedenih pesama od kojih „Noc čutljivih mladića“ zauzima najvidnije mesto i pored toga što odmah potseti na Borherta.

nost bez poze krunisala je izdužene i reske uspone bola. Nekoliko preostalih „predvečernih iskustava“ i superiorni osmeh jednog jednom ranjenog, jednog

Draško REDJEP

SLAVKO MIHALIĆ:

PUT

U NEPOSTOJANJE

(LYKOS — ZAGREB, 1956)

T o je čovjek, koji nikome ne pripada („Jedan po jedan svi su me napustili“). Jedino sam sebi dovoljan („To je ono: bezruk u samoći. / Izmislio si bajku o ljubavi, plesu i vinu“). Čovjek, koji je otkrivanju, u razgolicanju sebe, u stanju da sadistički kida sa svim svakidašnjim u sebi.

To je pjesnik, koji je krenuo svojim strašnjim drumom, već unaprijed umoran od životnog sivila, na put prema — nepostojanju. Jer će možda jedino u tom nepostojećem, u toj apsolutnoj slobodi duha naći svoju životnu radoš („O, da je dobro sunce koje sam noćas stvorio“).

I taj njegov svijet, koji je „bez dna“ („Pastoral“) ispunjen je potresnim slikama užasavanja nad stereotipnošću, lažnom uglađenju u načinu životnog ophodjavanja. To je ujedno i osuda tog života i jedno bodlerovsko prokletstvo, koje ovaj mladi hrvatski pjesnik nosi u sebi:

„Što ćemo učiniti, ja se bojam, ja se užasavam
Zbog laži stvaranja
Kada nas jedino nadahnjuje rasulo.“
(Romanca: „Ja se bojam, ja se užasavam“)

I svaki povratak iz tog nepoznatog i nepostećeg, u kome je sam sebi sudac, sam sebi krvnik, je poraz („Morao sam se vratić“). U „Završnoj ariji“ ove osebujne, originalne knjige, pjesnik je svjestan definitivnog poraza: prevara. To je još jedino što je preostalo i što boli (i zbog kojeg je možda i nastala ova knjiga): prevara. I zato:

„Ne diraj ništa prijatelju, želiš li
da se ne probudiš.“
(„Završna arija“)

Dakle: — san.

Vrijednost ove knjige nije samo u originalnosti tog svijeta, koliko i u načinu kojim Slavko Mihalić govori o svom svijetu. To je zgusnut, koncizan izraz, lišen suvišnog metaforisanja. Mihalić uspijeva komponirati i vanrednu melodiju (osobito u ciklusima „Arije u lutnju“ i „Posljednji grad“) i da stvari dobri, često puta i originalnu sliku. Nitko nije pretjerao, ako je ovu Mihalićevu knjigu svrstao među uspjeli ostvarenje naše poezije.

Marino ZURL

Krug žutog

O vaj dan je žut od sunca i bojim se da bele zmije ne udju u mene. Strahujem od umora proteča i tugovanja. Nešto se uvruklo u mene i bode me s ovom prazninom koja u očima mojim ostaje sama mene nema starijez za jučeršnji dan crven od ljudi radovanja i plav od mene beskrvnog koji se približava žutom delu sunca. I danas maj prazan u mene a dečaci imaju dobra srca nežne i malo stidljive ruke svetaca u belim košuljama...

Mislim na svece na košulji i znam da ni kada rano na njima nisam mislio niti sam ih tražio a danas mi se čini da se stalno pojavljuju u mojoj sobi da me traže i skidaju svoje košulje urlajući i krunuci nepotrebno. Osećam krv znojnju i plasim se da se ne probudim i da ne izgubim te moje dobre male slutnje koje se javljaju samo kada su praznici i kada nema tišine — dobrog blagoslova sunca. Ponovo načinim krug pred sobom i u sebi. Dolazim do kraja jedva vidljivog. Slikam praznik.

To je zato jer znam da devojke zaboravljaju da žuto duže traje nego belo a belo su zmije neizlečive čija kretanja vole sva sunca ljudi i svij majevi i zato ga nestaje u svim majevima i svim ljudima. Krademo belo nemarno jer ono je rodjeno da prestane da bude belo i zato treba čekati trenutak umiranja. A mi umirimo i gubimo se u belom pre pravog umiranja...

Mihailo POPOVIĆ